

OBZORNIK

Paul Valéry o sodobnosti. Kaj neki mi bo povedal o naši sedanjosti ta filozofsko matematični duh, mojster misli in oblike, človek, ki zre nanj vsa duhovna Francija tako spoštljivo in pričakujoče? se je najbrž vprašala Suzanne Clausen, ko se je odpravila k že osivelemu knezu čiste poezije. Paul Valéry ji je odgovarjal s tujim glasom ko človek, ki je zablodil, pa ne zna več poti nazaj.

„O politiki naj molčim? Prav. Čemu naj bi govoril o politiki, saj koreninita evolucija in revolucija naše dobe nekje drugod. Umetnost ni več ideal, misel je izgubila svojo veljavo, danes vleče samo dejanje. Resnična mojstrovina bi morala zoreti v tišini kakor otrok v materinem telesu. Kje pa najdete dandanes človeka, ki bi leta in leta nosil v samoti otroka svojega duha, preden bi ga vrgel v svet, zmožnega živeti. Življenje je postalo prebrutalno, v takem tempu se zaduši prava duhovnost. Današnjemu človeku pesnikova beseda ne pove ničesar. Sodobnik rajši upira poglede na platno, kjer se mu nudi beseda, pretvorjena v dejanje. Stroji so nadomestili ljudi, najsirovejša senzacija — misli, slika besedo. Na tem svetu ni več prostora za pesnika.“ — — —

„Kako delam? Delati se pravi biti zvest svojim notranjim zakonom; — o notranjih zakonih pa sva že govorila...“

(Die Welt in Wort, 1933) — c.

Ob smrti Jakoba Wassermanna. Kaj je bil samotar, ki je na pragu novega leta v skritem avstrijskem kraju dokončal svoje nemirno življenje? Velik pesnik in preroditelj nemškega romana (kakor ga proslavljajo evropski časopisi in dnevniki) ali samo pisatelj, kakršnih je na pretek, in vrhu tega še celó židovskega pokolenja (kakor se ga na kratko in skoraj brezбриžno spominjajo glasniki spartanskega Reicha)? Pesnik, ki je v romanu „*Caspar Hauser*“ ustvaril pretresljivo obtožnico proti zakrknjenim srcem

(kakor da je spregovoril novi Dickens), v romanu „*Gänsemännchen*“ izbrusil zrcalo bolnemu meščanstvu ter se v „*Christian Wahnschafe*“ (vzporednost z Dostojevskim) in „*Fall Maurizius*“ razodel kot obupen iskalec pravice in klicar človečnosti, tak pesnik res ni in ne more biti ne občan ne podanik zemeljske države, ki ji je vzor sirova Sparta, namen pa pomašinjene človeštva. „Njegovi ljudje so pasivni trpini, preganjanci, zasledovanci in duševni izkoreninjenci. Usoda njegovega židovskega ljudstva mu je seveda oblikovala njegovo podobo sveta. On je analiziral v svojih romanih duševno življenje, ki ni nikdar bilo nemško. Zato smo morali kar najodločneje odkloniti njegove romane...“ piše „*Berliner Börsen-Zeitung*“. V takih časih človek in pisatelj, kakršen je bil Wassermann, ne sme imeti legitimacije. Ali ni sedaj Wassermannova nenadna smrt samo zadnje dejanje v žaloigri, ki nosi naslov Človek in sodobnost? S smrtjo je Wassermann spet sprejel legitimacijo, ki mu jo je človeška družba odvzela.

M. v. Hofmannsthal, St. George, J. Wassermann... nemški narod izgublja človeka za človekom. M. Jarc.

Književne nagrade Francoske Akademije v letu 1933. Iz pisarne Francoske Akademije je Božiček odnesel 211 nagrad in svetinj. Dosmrtni tajnik René Doumic je orisal zasluge pomembnejših odlikovancev, od katerih je prvi *Henri Duvernois* (grand prix de littérature). Ta knjigarniški uslužbenec, novinar, pripovednik, romanopisec in dramatik ima raznotero slovstveno prtljago, ki sem jo skušal prikazati 24. septembra 1933. v Žisu. Ostri opazovalec je po svoji rahli ironiji, po svoji skriti simpatiji do ponižnih in pokvek — družabnih in čuvstvenih — bližnji sorodnik Dickensu in Alfonsu Daudetu. Globoko čuti s svojimi osebami in nanj bi lahko zvrnili tisto Balzacovo dogodbico: Neki prijatelj pride k

avtorju Človeške komedije, ga najde med delom in mu naznani z nasmehom: „Madame Marneffe!“ Balzac si seže z desnico v lase, si popravi kravato ter veli: „Naj vstopi!“

Povsem novo mi je ime *Roger Chauviré* (prix du roman). Ta vseučiliški profesor je bil po vojni odšel za šest mesecev v Dublin, a celih štirinajst let ga tam drži mik čudne dežele in gaelske duše, ki sta mu navdahnili njegove prve novele, med njimi biser „Histoire d'amour“. A nagrado je Chauviré prejel za roman „*Mademoiselle de Boisdaphin*“, bolešno pripoved o siromašni plemki, ki se z vednostjo svojcev za denar dá zoprnemu snubcu, ko jo hočejo pregnati z dedovine v Vendéeji. Izvrstno je naslikal evolucijo ali prav za prav revolucijo povojnih šeg.

Édouard Peisson je odnesel za svoj roman „*Parti de Liverpool*“ Flatovo nagrado. Koliko poznamo pomorskih povesti, ki so jih spisali sladkovodni brodarji ali plovci, ki niso nikdar pluli! Naš pisec, doma iz Marseillea, je obredel ves svet in ume čitatelja presuniti s svojo besedo.

Stari, slavni prix Gobert je prihranjen zgodovinarjem. Večkrat se pripeti, da je Akademija v škripcih zaradi obilice dobrih spisov. Tako je bilo tudi sedaj. Zategadelj so podelili dve gobertovki. Eno duhovniku *P. Coste-u* za tri snopiče „*Le grand saint du grand siècle, Monsieur Vincent*“ ob tristoletnici usmiljenk. Drugo pa *Jean-Marie Carré-ju* za njegove „*Voyageurs et écrivains français en Égypte*“. Ta profesor primerjajoče literature na vseučilišču v Lyonu, vnet potovalec, je po svojem povratku iz Amerike leta 1929. prišel za štiri leta na kraljevsko univerzo v Kahiru. Da bi se razgledal, je proučil pripovedi svojih rojakov: Chateaubriand, G. de Nerval, Flaubert, Gautier itd. snujejo poučno, včasih presenetljivo mimo nas. Bonaparte otvarja znanstveni institut, Champollion duhovito razbira hierogliffe. *Gaston Roupnel*, profesor univerze v Dijonu, je bil odlikovan za svojo „*Histoire de la campagne française*“, kjer

poudarja, da se obraz pokrajine skozi tisočletja skoro nič ne spreminja. Odtod pravadna tesna zveza med zemljo in človekom, odtod znane poteze v kmetovi duši.

Brieuxova nagrada za gledališče je po vsej pravici pripadla mogočnemu početniku *Andréju Antoine-u*, ki je navzlic oviram in težavam, skoraj iz nič, ustvaril Théâtre libre. Njegovi „*Souvenirs*“ bi bili poučno štivo za vse tiste, ki rešetajo gledališko krizo.

Prix Montyon je sklatil *Maurice Blondel* za razpravo o svojem učitelju, krotkem filozofu Olléju Laprune-u. Kako je znal vplivati mali Ollé na mladino, se razvidi iz nastopa ob njegovi redukciji: katoliški (*talas*, ceux qui vont à la messe) in svobodomiselni dijaki (*atalas* ali *anti-talas*), med njimi Jaurès, so se potegnili zanj v normalki.

Eno nagrado je prejel naš rojak *Dalma*.

Nadalje naj se omeni odlikovanka gospa *Henriette Psichari*, ki je dala na svetlo genljivo knjigo o svojem bratu Ernestu, ubitem dne 22. avgusta 1914.

S tem smo stopili med vojne spomine. *Michelin*-ovo delo „*Présents*“ je posvečeno slavi 157. alpskega polka. *Philippe Kah*, odvetnik iz Lille-a, razgrinja pretresljivo dogodbo belgijskega mladeniča v knjigi „*Un adolescent chargé de gloire*“.

Vsako leto obrne Akademija pozornost občinstva na te ali one korporacije, ki širijo ali utrjujejo francoski vpliv in jezik po kolonijah. Tokrat so prišle na vrsto Sestre Marijinega darovanja, delujoče v Indiji, Sestre sv. Vincenca Pavelskega v Kahiru, potem Sestre na Madagaskaru in druge. Iz enakih nagibov je Akademija upoštevala Študijski odbor v Strasbourgu, zlasti za njegovo publikacijo „*L'Alsace depuis son retour à la France*“.

Pri pesnikih je stari Bretonec opazil dvoje: poživitev čuvstva za naravo in povrat k dednemu meroslovju. Pesniki spoznavajo, da pravila, ki so jih privzeli veliki mojstri od Ronsarda in V. Hugoja pa do Henrija de Régniera in Paula Valéryja,

ne zavirajo domišljije, pač pa se ujemajo s težnjo po dovršenosti, brez katere je umetnina zgolj stvar mode.

Bellomayre „*L'Éternel poème*“ in Ludovic de Magallon „*Prière à l'Absente*“ sta priobčila lepe ljubavne stihe. Gaston Simon „*L'Ombre dorée*“, Raymond Cortat „*Le Voile de la Déesse*“, gospa Dedet-Hollier „*De mon cœur à ma lyre*“ razodevajo iskren občutek narave. Slednjemu teh snopičev — kakor tudi zgovorni „*Sapfini smrti*“ Renéja Patrisa — se je poklonil delež nagrade Archon-Despérouses.

Rodno grudo poveljujejo Marie-Louise Vignon v zbirki „*Ciels clairs de France*“, Étienne Marcenac v auvergueskih kiticah „*A l'ombre des bouleaux*“, Pierre Marfaing v „*Toit sous les figuiers*“, Mathilde Delaporte v „*Glèbe humaine*“, Henri Petitbon pa v „*Chemin de rêve*“. Ta dela si delijo prix Artigue.

Heredijevo odlikovanje so si priborili slikoviti „*Španski soneti*“, v katerih Claude Jouquière vzhičeno prikazuje španske noči, vrtove, vodnjake, ciganke.

Prix François-Coppé se je razpolovil: deležna sta ga gdčna. Eliane Greuze za zbornik „*Les humbles destins*“ in Lucien Bayer za svoje „*Paysages de France*“, živahne in šegave načrtke najlepših francoskih krajin.

Prix Jules-Davaine si je osvojila gospodična Alice Héliodor z „*Ofrande au génie*“, prix Paul-Labbé-Vauquelin pa Korsičan Dominique Vecchini, ki v knjigi „*Bastia*“ veliča svoje rodno mesto.

Le Fèvre-Deumier-ovo nagrado sta spravila Francis Clerc za svoje odtenkovite „*Brises d'octobre*“ in Antony Troncet, ki slika z besedami kakor slikarji z barvami v okviru svojih sonetov „*Ut pictura poesis*“ velike preminule umetnike.

Poleg teh ustanov ali volil, namenjenih poedinim delom določenega značaja, razpolagajo nesmrtniki še z nagradami, ki gredo na celokupni napor tega ali onega kandidata (prix d'ensemble). Z Née-jevo nagrado so hoteli posebej počastiti Kon-

stantina Photiadèsa, rojenega Grka, ki se je poskušal v romanu, se izkazal v kritiki in zgodopisju. Nastanivši se na Francoskem, se je udeležil vojne kot prostovoljec aviatik in privzel francosko državljanstvo. Prva njegova spisa o velikem angleškem/romanopiscu G. Meredithu, čigar *The Amazing Marriage* (1895) menda vsebuje tudi koroško-slovenske motive, in o gospe Kalergijevi pričata o njegovi zanesljivi sodbi in točni erudiciji. Danes pripoveduje o slavnem pustolovcu, ki je pod dvojnim imenom J. Balsamo in grof Cagliostro (glej Žis 1932, I., 25) nastopal kot čarovnik, čudodelec in zdravnik, nazadnje nepridiprav, skratka, najzagonetnejša oseba iz 18. stoletja, v katerem je Photiadès poprej srečal gospo pl. La Ferté-Imbault-ovo, hčer znamenite gospe Geoffrin-ove, fantastično kraljico noroglavcev (reine des Lan-turelus).

Z uma svetlim mečem si je priboril Vite-tovo odlikovanje častnik J. Hanoteau, sin generala Hanoteau-ja, ki je svojo udeležbo pri osvajanju Alžirije izpopolnil s spisi o berberščini ter nedavno zato prejel veliki prix Volney. Major Hanoteau se je odlično pokazal v zgodovinskem oddelku pri armadnem štabu, izdal v zadovoljstvo širokih plasti „*Spomine*“ kraljice Hortenzije, Coulaingourtove itd. Jean Hanoteau je edini zgodovinar Napoleonove dobe, ki ga ni zadela Massonova strela.

E. Trogan, že pred 50 leti zaposlen pri pravkar ugaslem mesečniku „*Correspondant*“, je dobil obliž na rano, vsekano ob polomu tako starega obzornika.

Najdlje se je poročevalec pomudil pri Ed. Pilonu, ki je za svoje delovanje prejel Broquette-Goninovih 10.000 fr. Omenil je P. Villeyja, nedavno ubitega ob železniški nezgodi, Blochov „*Dictionnaire étymologique de la langue française*“, plod petnajstletnega truda...

Po slovstvenem delu je ravnatelj Akademije razglasil celo vrsto nagrad za čednost, ob katerih je pokazal svojo veliko načitanost.

A. D.